

ANADOLU
DİL VE EĞİTİM DERGİSİ
Anatolian Journal of Language and Education
(ANADEL/AJLE)

Geliş/Received: 23.02.2024 *Kabul/Accepted:* 28.06.2024
Makale Türü/Article Type: Araştırma / Research

Konstantinapolis Kelimesinin Yapısı Üzerine*

Yusuf AVCI*

Gizem GEZERLER**

ÖZ

İstanbul; Avrupa ile Asya'yı birbirine bağlayan kıtalar arası köprü görevindedir. Kültürel, siyasi, ekonomik ve elbette coğrafi olarak Türk ve dünya tarihinde tartışılmaz bir öneme sahiptir. Araştırmacılar tarafından kültürü, tarihi, toplumsal yapısı gibi farklı yönleri incelenen şehrin adlandırılması dil biliminin bir konusudur. İstanbul tarih boyunca farklı medeniyetlerce birçok kez isimlendirilmiştir. Augusta Antonina, Byzantion, Konstantinapolis, Nova Roma, İslambol, Kostantiniyye bu isimlerin en bilinenleridir. İstanbul'u Moğollar Çakduryan; Polonyalılar Kanatorya; Çekler Aylana; Macarlar Vizenduvar, isimleriyle anmıştır. Tarih boyunca İstanbul'a verilen birçok isim içinde, en yaygın biçimde kullanılan adlandırma "İstanbul"dur. İstanbul isimlendirilmesi ile ilgili araştırmacıların farklı görüşleri mevcuttur. Bir görüşe göre Yunancadaki "eis tin polin" isimli bir tamlamadan evrildiği düşünülen bu adlandırmanın Yunancadaki karşılığı "şehrin içinde", "şehir içi", "şehirde" gibi kullanımlardır. Bu çalışmada İstanbul'un tarihi süreç içerisindeki isimlerinden "Konstantinapolis" kelimesi anlam merkezli bir yaklaşımla incelenmiştir ve bir etimoloji denemesi yapılarak kelimenin oluşumundaki dil felsefesini belirlenmiştir. Çalışmada "Konstantinapolis" kelimesinin oluşumu Türk dilinin eklemeli yapısından hareketle incelenmiştir. Birleşik yapıdaki bu kelimeyi oluşturan parçalar ayrı ayrı değerlendirilmiş, şekil ve anlam merkezli yaklaşımla bir arada kullanılmıştır. İncelemeler sonucunda bu kelimenin oluşum sürecinin eklemeli dil sistemi olan Türk Dilinin ses düzeni ve mantık sistemine göre geliştiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Konstantinapolis, stan, Atina, polis.

The Structure of The Word Constantinople

ABSTRACT

Istanbul, as an intercontinental bridge connecting Europe and Asia, undoubtedly holds significant importance in both Turkish and world history, encompassing cultural, political, economic, and, of course, geographical aspects. The naming of the city, which is examined by researchers in various aspects such as culture, history, and social structure, is a subject of linguistics. Istanbul was named by different civilizations numerous times throughout its history. The most well-known names among these are Augusta Antonina, Byzantion, Constantinople, Nova Roma, Islambol, Kostantiniyye, and Istanbul. Istanbul was named by the Mongols as Çakduryan, by the Poles as Kanatorya, by the Czechs as Aylana, and by the Hungarians as Vizenduvar. Among the many names given to Istanbul throughout history, the most commonly used name is "Istanbul". There

Atf Bilgisi: Avcı, Y. & Gezerler, G. (2024). Konstantinapolis kelimesinin yapısı üzerine. *Anadolu Dil ve Eğitim Dergisi*, 2(1), 10-16. Doi: <https://10.5281/zenodo.12583743>

* Bu çalışmada 28-30 Eylül tarihlerinde düzenlenen "ULEAD 2023 17th International Congress On Research in Education / 7th International Conference On Research In Applied Linguistics" isimli konferansta sunulan özet bildirden yararlanılmıştır.

* Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı. yavci@comu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9837-8890.

** Yüksek Lisans Öğrencisi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı. isgizemgezerler@gmail.com, ORCID: 0009-0000-4913-7989

are different opinions among researchers regarding the naming of Istanbul. According to one view, the nomenclature is believed to have evolved from the Greek phrase 'eis tin polin,' which corresponds to meanings such as 'in the city' or 'to the city' in Greek. In this research, we adopted a meaning-centered approach to investigate the word 'Constantinople,' one of Istanbul's historical names, and conducted an etymological analysis to unveil the linguistic philosophy behind its formation. We also separately analyzed certain words and meaningful structures constituting this compound word. In the study, we examined the formation of the word 'Constantinople' based on the agglutinative structure of the Turkish language. The components that make up this compound word were evaluated individually while employing a combined approach focused on both form and meaning. As a result of the examinations, it has been observed that the formation process of this word developed according to the phonological and logical system of the Turkish language, which is an agglutinative language.

Keywords: Constantinople, stan, Athens, city.

Giriş

Dil çalışmalarında adlandırmalar dil biliminin bir konusu ve inceleme alanı olmuştur. Dillerde yer alan adlandırmaların kimi zaman sebepleri araştırılmış, kimi zaman da köken bilgisinin bir çalışma alanı olmuştur. Kişi adları, hayvan adları, yer adları, coğrafi adlandırmalar gibi adlandırmalar çeşitli yönleri ile incelenmiştir.

Aksan'a göre (2019) değişik dillerde özel ad niteliği taşıyan unsurlar üzerinde yürütülen çalışmalar zamanla filolojinin bir konusu olmuş ve sözcük tarihi, lehçe bilimi, dil coğrafyası gibi inceleme dallarının oluşmasına sebep olmuştur (Aksan, 2019: 91-92).

Adlandırmalar, dil biliminin bir alt çalışma alanı olan “ad bilimi”nin inceleme alanına girer. “Ad bilimi çalışmaları içinde bütün dünyada en geniş yeri yer adları bilimi tutar” (Aksan, 2019: 101). “Ad biliminin en önemli alt başlığını toponomi yani yer adları bilimi oluşturur” (Demirci, 2017:159). Habibli (2009)'ye göre, dilin sosyal niteliği özel adlarda daha açık şekilde görülürken memleketin tarihi de sosyal hayatında ortaya çıkan değişimler her şeyden önce özel adlarda özellikle de coğrafi adlarda belirir (2009: 34). Bu yönüyle yer adları, oluşumları bakımından incelendiğinde dilin sosyal süreç içerisindeki değişimi ile ilgili bilgiler verebilecek niteliktedir. Yer adları bir yerin tanınıp bilinmesine yardımcı olduğu gibi, o yer üzerine açıklama yapan ve anlamı olan kavramlardır (Doğan, 1998: 217).

Türkçenin söz varlığı içerisindeki birçok kelime gibi yer adlarının da verilmesi genellikle sebepsiz, rastgele değildir. Habibli (2019) tarafından yapılan çalışmada “coğrafi adların bir rastlantı sonucu ve seçimli olmadıkları” (2019:37) sonucuna varılmıştır. Aksan (2019) Anadolu yer adlarındaki ad verme eğilimlerinde yerleşim yerine ve çevresine ilişkin özelliklerine göre konum, yerleşim yerinin bitki örtüsü, yerleşim yerinin çevre özellikleri vb. yerleşim yerlerine kişiyle, bireyle ilgili özelliklerine göre yerleşim yeriyle ilgisi bulunan kimsenin özellikleri ve adı, dinle ilgili adlandırmalar, mesleklerle ilgili adlandırmalar olarak sınıflandırmıştır (Aksan, 2019: 107-108).

Türkçe'nin söz varlığındaki adlandırmalar ve özel olarak şehir adları çeşitli araştırmalara konu olmuştur (Avcı & Pestil: 2018; Stachowski & Woodhouse, 2017; Kartallıoğlu, 2016; Habibli, 2009; Berberian, 1954). Adlandırılması üzerine çalışmalar yapılan ve fikir üretilen şehirlerden biri de İstanbul'dur. İstanbul özel konumundan dolayı önemli bir şehir olarak dikkatleri üzerine çekmiştir. Avrupa ile Asya'yı birbirine bağlayan kıtalar arası köprü göreviyle kültürel, siyasi, ekonomik ve elbette coğrafi olarak Türk ve dünya tarihinde tartışılmaz bir öneme sahiptir. İstanbul'un dinamik habitatu ve kozmopolit yapısı eşi ve benzerine zor rastlanır değerlerdir. İmparatorluklara ev sahipliği yapmış, çağının çok ilerisindeki aydınları yetiştirmiş bu şehir yüzyıllarca birçok uygarlığın kendi topraklarına katmak istediği bir yerleşim yeridir.

İstanbul'un adlandırılması ve şehrin tarihi seyri içerisinde aldığı adlar çeşitli araştırmacılar tarafından açıklanmıştır. Özgen (2021) şehrin tarihi sürecindeki adlandırmaları şu şekilde sıralar: “10. Asır tarihçisi El Mesûdî'nin “Et-Tenbih ve'l İşraf” adlı kitabında şehrin adı “Estan-Bulen” olarak geçer. 14. Asırda Seyyah İbn Batuta Seyahatnamesinde şehre “İztanbul” olarak rastlanır. Yine aynı asırda yaşamış coğrafyacı Vartan'ın kitabında “Esdampol” ismi görülür (Özgen, 2021).

17. yüzyılın genelinde de Stambol telaffuzu hâkimdir fakat kelime Molino tarafından İ/Isdambol şeklinde ön seste ünlü ile kaydedilmiştir; bu çeviri yazılı metinlere yansıyan ilk ön ünlülü telaffuzdur. Nedim Divanı'nda hem Stanbul hem de İstanbul şekli vardır (Macit,1997).

18. yüzyılda yayımlanmış Carbognano'nun gramer kitabında kelime belirtme hal eki almış olarak aşağıdaki şekilde geçer (Duman,1995: 577).

استانبولُ *Istambolú*

Görsel 1. Duman, 1995:577'den “İstanbul” kelimesinin yazımı.

19. yüzyılda ise kelimenin yazımına Şemseddin Sami'nin kaleme aldığı “Kamus-ı Fransevî” isimli eserinde rastlanmaktadır. Türkçeden Fransızcaya Lügat adlı eserinde kelime Arap harfleri ile “استانبول” Latin harfleri ile ystanbol /Istanbol/ şeklindedir. Sözlükte ayrıca Arap harfli “اسالمبول”, Latin harfli İslambol şekli de vardır (Kartallıoğlu, 2016:128).

İstanbul kelimesinin etimolojisi araştırmacılar tarafından tartışılan bir konudur. Orta Yunanca olduğu düşünülen “eis tin polin” yani “şehre doğru” kalıbının “İstanbul” kelimesinin kökeni olduğu düşünülmektedir. İstanbul adının kökeni ile ilgili etimoloji denemeleri 19. yüzyılın sonunda başlamıştır. Kelimenin etimolojisi ile ilgili çalışan Berberian (1954), çalışmasında “İstanbul” şeklinin “eis tin polin” veya “stin polinin” değişik bir şekli olduğunun kabul edildiğini ileri sürmektedir (Berberian, 1954: 187). Berberian (1954). İstanbul şeklinin Türkçe olmayıp Ermenice olduğunu ispat etmek için “İstinpolin” veya “Stinpoli”nin Türkçe vokal ahengi kanununa göre “İstinbol” ve “İstinbol” telâffuzunu iddia etmesi beyhude bir gayrettir. Nitekim aynı kelimenin etimolojisi üzerine çalışmalar yapan Erzen (1954), Berberian (1954)'ın görüşlerini eleştirir: “Schiltberger gayet vazih bir tarzda “İstimboli” şeklinin Grekçe, “Stambol” yani İstanbul şeklinin ise Türkçe ve Türkler tarafından kullanıldığını yazmaktadır. Binaenaleyh Berberian'ın bahsettiği Ermeni müelliflerinde geçen ı ile “İstimbol” veya “İstinbol” şekli Türkçeden değil, Grekçeden Ermeni telâffuzu ile Ermeniceye nakledilmiş olmalıdır” (Erzen, 1954).

Berberian (1954)'a göre İstanbul adının kökeni iki maddede toplanır:

1.Stanbol: Grekçe “eis tin polin /istinpolin/ veya stin poli” yani “şehirde” kelimesinin bozulmuş şeklidir.

2.Stanbol: Grekçe Konstantinapolis'in bozulmuş şeklidir (Berberian, 1954: 187).

Kartallıoğlu (2016), Berberian'ın görüşlerinin eskimiş olduğunu belirtir. Berberian'a göre Konstantinapolis adının İstanbul şeklini aldığı görüşü eskidir ve çok kabul görmemektedir. Genel kabul İstanbul adının eis tin polin veya stin poli'nin değişik varyantı olduğudur (Kartallıoğlu,2016:120).

Georgagas (1947), yaptığı çalışmada belirli bir şehirden veya kasabadan bahsetmede kullanılan ve Yunanca olduğu tahmin edilen “Konstantinapolis” adlandırması ile köy anlamına gelen farklı örnekler de yer verir (Stachowski & Woodhouse, 2017, Akt. Beyaz, 2017: 166).

Osman Nedim Tuna'nın (1961) “Kelimeler Arasında” isimli çalışmasında geçen şekliyle; “Türk dilinde şehir, kale, saray, karargâh anlamında kullanılan bir kelime vardı: balık (bazı belgelerde

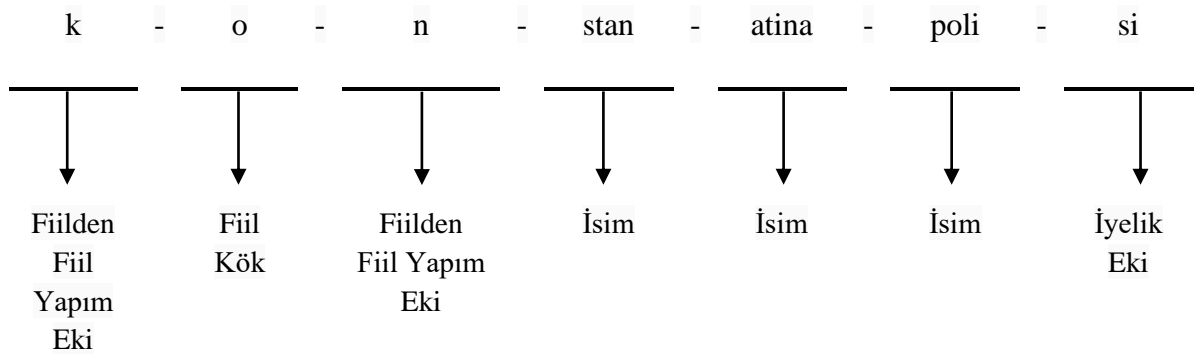
baluk), balık”. Bu kelimeyi, eski Türk şehir adlarından Bis-balık Beş şehir, bazı belgelerdeki Pancikath, Yangı-balık Yeni şehir İli-balık sili şehri, Ordu-balık Baş şehir, hakanın oturduğu şehir Kuz-balık “Oğuz şehri; belli bir coğrafi mevkiin kuzeyindeki, ya da ardındaki şehir”, “Or-kun-balık(?) Orhun şehri, Khan-balık, Pekin, Hanın oturduğu şehir, Çan-ba-lik Can şehri(?), Santung-balık ipekleriyle meşhur Şandung şehri... 'ta görüyoruz.” incelemesine rastlanır (Tuna, 1961:642).

Bu çalışmada “Konstantinapolis” kelimesi anlam merkezli yaklaşımla incelenerek bir etimoloji denemesi yapılacaktır. Burada dikkat çeken husus kelimenin kökü olan “stan” kısmında ve şehre yüklediği metaforik anlamdadır. “Stan” kelimesi yapılan literatür taramalarının sonucunda, üzerine tarama yapılan tüm dillerde benzer anlama gelmekte ve bugün dahi sıkça karşılaşılan “satan” kelimesine köken oluşturmaktadır. Bu kelimeyle büyük İtalyanca sözlükte “Satanico: Şeytanî, Satanasso: Şeytan, Scatenato: Vahşi, Satana: Şeytanca, Satanista: Şeytancılık şeklinde karşılaşılr” (Tanış, 2004).

Fransız kaynaklarında büyük Fransızca sözlükte Türkçe şeytanın karşılığı olarak “Satan” kelimesi kullanılmıştır (Saraç,1985). İngiliz kaynaklarına göre “Satan” Eski İngilizce yani geç Latince ve Yunanca aracılığıyla İbraniceden alınmış. Düşman, karşıt, tuzak kuran anlamlarında kullanılan bir kelimedir. (Bakıldığında düşmanlık, karşıtlık ve tuzak kurma gibi özellikler şeytanda var olan özelliklerdir) “Satanic: Şeytanî, şeytana benzer ve ona yakıştır. Satanism: Satanizm yani şeytana tapma (Hristiyan biçimiyle alay eden.) Satanology: Satanoloji, şeytanla ilgili inanışlar ve bunların bir geçmişi veya koleksiyonu şeklinde karşılar. Arapça kaynaklarda “Satan” kelimesine: “Şatn: Haktan ve hayırdan ayrılmak, muhalefet etmek, ayrılmak. Şeyt: Öfkesinden yanıp tutuşan. Şeytan: Hayırdan ve

Bulgular

“Konstantinapolis” ile ilgili birçok çalışma mevcuttur (Norwich, 1982; Mango,1995; Harris, 2007; Runciman 1965; Choniates, Macrides (Ed.), 2005; Freely, 2000; Asutay-Effenberger, 2012; Herrin, 2007; Grant, 2011; Crowley, 2005). Ancak bu çalışmalarda şehrin adlandırılması ile ilgili bir etimolojik deneme yapıldığı görülmemiştir. Günümüzde “İstanbul” olarak adlandırılan şehrin geçmişteki adlandırmalarından biri de “Konstantinapolis”tir. “Konstantinapolis” kelimesi anlam merkezli yaklaşımla incelendiğinde şu şekilde bir etimolojik inceleme ortaya çıkmaktadır:

Kelimenin yapısındaki ekler dil - düşünce ilişkisi içerisinde sondan başa doğru incelendiğinde “-sI” ekinin iyelik eki görevinde olduğu görülür. Bugün bu ekin özellikle yer adlarında güncel örnekleri görülmektedir: “kadı-köyü > Kadıköy, tekir-dağı > Tekirdağ vb.” Örneklerde görüldüğü gibi, iyelik eki ses düşmesine elverişli bir ektir. Ekin bünyesindeki vurgusuz ünlü düşmüştür.

“poli” kelimesi “çokluk, kalabalık ve şehir” anlamlarında kullanılmıştır. Bu kelime süreç içerisinde oldukça fazla ses değişmesine uğramıştır. Bu ses değişimleri ile kelimenin süreç içerisindeki değişimini şu şekilde göstermek mümkündür: “poli< polı< polu< bolu< bolû< boluğ< balığ< balık”

Buradaki balık kelimesinin ise balçık kelimesiyle bir ilgisi olduğu iç sesteki /ç/ sesinin düşerek olduğu düşünülmektedir. Tuna(1961)’nın görüşleri bunu destekler niteliktedir: “Balık, balıg kelimesinin aslı çamur, balçık anlamındaki balk, balık yansımalarıdır. Eskiden şehir anlamını karşılayan toy kelimesinin asıl anlamının yine çamur, balçık olması balık-balçık ilgisini tanıklar”. (Tuna, 1961: 642). Kelimenin değişim aşamalarında da görüldüğü gibi balıg kelimesinde bir k>g değişimi sonra da bir a>o değişimi görülmüştür. “Dudak ünsüzü olan /b/ sesinin etkisiyle düz ünlülerde bir yuvarlaklaşma görülür. (kavun< kavın, yağmur< yağmır vb.) “ıg” hecesinde yer alan son sesteki /ğ/ düşme eğilimindedir ve kolayca düşer. Bilindiği gibi Türkçe kelimelerde son seste /ğ/ sesi bulunmaz. Bu ses ya düşer ya da sertleşerek /k/ olur.

/ğ/ sesinin düşmesiyle uzun u (û) sesi ortaya çıkar. Zamanla bu ünlü kısalarak /u/ olarak varlığını sürdürür. “bolu” yapısından sonra Türkçede sıkça görülen b>p değişimi ortaya çıkarak kelime “polu” şeklini alır.

Kelimedeki u>ı değişimi ise vurgunun zayıflığı ile açıklanabilir. Yine Eski Türkçeden sonra çokça rastlanan ı>i değişiminden sonra kelime “poli” şeklini alır. Bu değişimin örnekleri Türkçede “ılan>ılan, ılduz” gibi örneklerde görülür.

“Konstantinapolis” kelimesinin yapısındaki “tina” kelimesi “tanrı” anlamına gelmektedir. Bu kelimenin “atina” kelimesinden geldiği düşünülmektedir¹. Bu kelimenin burada kullanılan anlamı “tanrı”dır.

Yine kelimenin yapısındaki “stan” kelimesi şeytan anlamını karşılar. Bu kelimenin buradaki yapıda “şeytanlar” anlamından kullanıldığı düşünülmektedir.

“ko-” koymak, biriktirmek, yağmak anlamında Türkçe bir fiildir. Avcı (2012)’ya göre “Türkçede bütün kelimeler fiillerden türemiştir. Bilinen sekiz ünlü Türkçenin temelini oluşturur” (2012:6). Hacıeminoğlu (2016), bu fiilleri “kök fiil” olarak adlandırarak her bir fiilin anlamını verir (2016:21). Hacıeminoğlu (2016)’na göre “o-” fiilinin anlamı “yanmak”tır (2016:31). “o-” fiili bir ön ek olarak “ko-” şeklini alır. “ko-” fiili günümüzde tek başına biriktirmek, yağmak, koymak anlamlarıyla tek başına kullanımdan düşmüştür. Ancak ko- fiiline eklenen üçüncü sesler, kattıkları anlam özellikleriyle güncel olarak kullanılmaktadır. Koş-, kop-, kol, kom (ahır), koç, kon-, koy- gibi Türkçe kelimelerin dışında Latin kaynaklı kelimelerde de aynı kök ve kök yapısının yer aldığı görülen birçok örnek vardır: “konsept(consept), kongre(congress), konferans(conference), konsül(consul), kontrol(control), kontur(contour), konjonktür(conjuncture), kontak(contact), konser(consert), konteyner(container), kontent(content), kondisyon(condition), komple(complete), kolej(college), kopi(copy), kompozisyon(composition), komisyon(commission), kompakt(compact), kolektif(collective), kombine(combined), kooperatif(cooperative), korporasyon(corporation)” gibi kelimelerde ko- fiilinin şekil ve anlam özelliği güncel olarak görülür.

Bu kelimedeki ko- fiiline gelen “-n” fiilden fiil yapım eki ko- fiiline kattığı anlam -n ekinin anlam ilişkisi içerisinde. Ses ve anlam özelliği benzer olan bu kelimelerde köken olarak kon-fiilinin yer alması tesadüfle açıklanabilir mi? Bu kelimedeki ko- fiiline gelen “-n” fiilden fiil yapım ekinin fiile kattığı anlam -n ekinin anlam ilişkisi içerisinde. -n ekinin eklenmesi ile oluşan kon- fiili ile incelenen yer adı arasında doğrudan bir anlam ilişkisi vardır. Bu şekilde oluşmuş olan kon-

¹ Bu kelimenin yapısı ile ilgili görüşlerimize burada girilmeyecek, bu kelime ayrı bir çalışma olarak incelenecektir.

kökünün Türkçede güncel örnekleri de oldukça yaygındır: kon-, konak, konuk, konuşmak gibi. Bu Türkçe örneklerin yanı sıra yukarıda sıralandığı gibi yabancı dillere kök olarak geçen örnekler de ortak şekil ve anlam özelliği gösterir.

Sonuç

Bu çalışmada Türk dilinin eklemeli yapısından hareketle “Konstantinapolis” kelimesinin oluşumu incelenmiş, birleşik yapıdaki bu kelimeyi oluşturan parçalar ayrı ayrı değerlendirilerek şekil ve anlam merkezli yaklaşım bir arada kullanılmıştır. Bu kelimenin oluşumu eklemeli dil sistemine göre ortaya çıkmıştır. Eklemeli dil kökeninden birden fazla kelimenin birleşmesiyle oluşmuş birleşik kelimedir. Bu birleşik kelimeyi oluşturan kelimeler ayrı ayrı incelenmiştir.

Sonuç olarak “Konstantinapolis” kelimesi Türkçe ağırlıklı kelime ve eklerin Türk dili mantık ve düşünce sistemine göre oluşmuş birleşik bir kelimedir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede *Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler* başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Etik kurul iznine gerek bulunmamaktadır.

Yazarların Katkı Oranı

1. yazar %60, 2. yazar %40 oranında katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışmasına dair bir durum bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Aksan, D. (2020). *Her yönüyle dil: ana çizgileriyle dilbilim 1-2-3*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Asutay-effenberger, N. (2012). *Bizans Konstantinopolis İstanbul. Dünya şehri, problemi bakımından bir araştırma*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Avcı, Y. ve Dağ P.A. (2018). Toria, Truva, Troya. IV.Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu (440-452). Targu-Mures, Romania.
- Berberian, H. (1954). Stanbol (İstanbul) kelimesinin etimolojisine dair bir deneme. *Tarih Dergisi*, 6(9), 187-192.
- Choniates, N. (2005). Konstantinopolis'in zaptı - bir keşişin kaleminden 4. haçlı seferi. R. Macrides (Ed.). Oxford University Press.
- Crowley, R. (2005). Konstantinopolis: bir megapolün doğuşu (4.-6. yüzyıllar). Cambridge University Press.
- Duman, M. (1995). Türkiye Türkçesi'nin tarihî kaynaklarından Carbognano'nun grameri ve imlâ-telaffuz ilişkisi bakımından önemi. *İlmi Araştırmalar*, 0(1), 95-106.
- Erzen, A. (1954). İstanbul şehrinin kuruluşu ve isimleri. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 18(70), 131-158.
- Freely, J. (2000). İstanbul'da Konstantinopolis'i aramak. Tauris Parke Paperbacks.
- Grant, R. G. (2011). Konstantinopolis'in düşüşü: Bizans İmparatorluğu'nun acımasız sonu. Berkley Caliber.

- Habibli, R. (2009). Ad bilimsel birimler ve sosyal etmenler. Türk Dil Kurumu Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, (28).
- Harris, J. (2007). Konstantinopolis 1054-1261. Penguin Books.
- Herrin, J. (2007). Konstantinopolis'in romanı. Penguin Books.
- İlyas Ç. (2010) "ŞEYTAN". TDV İslâm Ansiklopedisi. <https://islamansiklopedisi.org.tr/seytan#1> (Erişim Tarihi: 15.09.2023 Erişim Saati:01:20).
- Kartallıoğlu, Y. (2016). İstanbul şehir adının telaffuzunun tarihî süreç içinde gelişmesi. FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, (7), 119-136.
- Macit, M. (2016). Nedîm Divânı: metin ve transkribe. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Mango, C. (1995). Konstantinopolis: şehrin dokusu. Harvard University Press.
- Norwich, J. J. (1982). Konstantinopolis: Bizans'ın Başkenti. New York: Knopf Doubleday Publishing Group.
- Özgen, B. (2021). İstanbul. Türkari: <http://www.bulentozgen.com/astanbolu/?i=1> (Erişim Tarihi: 10.09.2023 Erişim Saati: 00:45)
- Runciman, S. (1965). Konstantinopolis'in düşüşü. Cambridge University Press.
- Saraç, T. (1985). Büyük Fransızca-Türkçe Sözlük= Grand Dictionnaire Français-Turc. (No Title).
- Stachowski, M., & woodhouse, R. (2017). İstanbul'un etimolojisi: mevcut kanıtlardan mümkün olduğunca faydalanılarak. Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten, 65(1), 163-190.
- Tamış, A. (2004). İtalyanca-Türkçe büyük öğretici sözlük: grande dizionario didattico Italiano-Turco. İnkılap.
- Tuna, O. N. (1961). Kelimeler arasında: şehir, kent, balçık, bark, Bolu, İstanbul, kışla, köy, hisar, pazar, kale, kurgan, höyük, Balıkesir, kamu, hep, örnek, amaç” Türk Dili, 1961, 642-644.